

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.299/2017/4. szám

A Debreceni Ítéltábla dr. Novák Rudolf ügyvéd (cím) által képviselt felperes neve felperesnek (cím) - dr. Nagy Gábor László ügyvéd (cím) által képviselt alperes neve alperes (cím) ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében az Egri Törvényszék 11.P.20.559/2015/17. sorszámú ítélete ellen a felperes 18. és 19. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja

A felperes köteles megfizetni az alperesnek 15 nap alatt 6 750 (hatezer-hétszázötven) forint általános forgalmi adót tartalmazó 31 750 (harmincegyezer-hétszázötven) forint fellebbezési költséget és megtéríteni az államnak a lakóhelye szerint illetékes adó- és vámigazgatóság felhívásában megjelölt módon és számlára 85 245 (nyolcvanötezer-kettőszáznegyvenöt) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperes lakásingatlan vételárának 3 500 000 forint részét CHF alapú kölcsönből kívánta fedezni. Az alpereshez 2009. március 29-én benyújtott kölcsönigénylő lapon úgy nyilatkozott, hogy a kölcsöntermékre vonatkozó tájékoztató anyagot átvette. A kölcsönigényléshez kapcsolódóan Kockázatfeltáró nyilatkozatot is aláírt, annak a hitelező által megfogalmazott „*célja, hogy a devizakölcsönök sajátosságairól, a hitelező lakossági ügyfeleknek nyújtott devizahitelezési gyakorlatáról a kölcsönügylet megkötése előtt teljes körűen tájékoztassuk Önt annak érdekében, hogy a devizakölcsönökhöz kapcsolódó kockázatokat megfelelően áttekinthesse*”.

A kockázatfeltáró nyilatkozat releváns tartalma:

„1. A devizakölcsön fogalma: Devizakölcsönön olyan kölcsönt értünk, amelynél a kölcsön összege nem forintban, hanem valamely más pénznemben kerül meghatározásra és a futamidő alatt a tartozás nyilvántartása is ebben a pénznemben történik. A hitelező jelenleg személyi kölcsön, ingatlancélú, hitelkiváltás célú, szabadfelhasználású devizakölcsönt svájci frank (CHF) vagy euro (EUR) alapon nyújtja úgy, hogy a folyósítás és a törlesztés forintban történik.

2. A devizahitelezés költsége és kockázatai

A devizakölcsönök kamatlába jelenleg alacsonyabb, mint a forintkölcsönöké, ezért a devizakölcsönök aktuális törlesztőrészlete alacsonyabb. A devizában nyilvántartott kölcsönök rendelkeznek azonban néhány olyan jellemzővel, amelyek további költségeket és kockázatot jelenthetnek az üzletfeleknek, az alábbiakban ezekre hívjuk fel a figyelmüket.”

„5. Törlesztőrészletek mértékének változása

A devizában nyújtott és nyilvántartott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél az árfolyam változások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrészlete a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat.

A törlesztőrészlet ingadozása a kamat és az árfolyam változás irányának függvényében kedvezően (forintban kifejezett adott havi törlesztőrészlet összege csökken) és kedvezőtlenül (forintban kifejezett adott havi törlesztőrészlet összeg növekszik) is érintheti az ügyfelet.

Amennyiben a forint árfolyama gyengül a svájci frankkal/euroval szemben (vagyis 1 svájci frankért/euroért a korábbinál több forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet növekszik. Amennyiben a forint árfolyama erősödik a svájci frankkal/euroval szemben (vagyis 1 svájci frankért/euroért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni), akkor a törlesztőrészlet csökken.

A devizakölcsönök kamatait a devizakamatok ingadozás is befolyásolhatja. [...]"

Az okiratot a felperes aláírta, afölötti rész:

„Kijelentem, hogy a fenti kockázatokat megismertem, jelen nyilatkozatot megértettem, az abban foglaltakat tudomásul vettem. Kijelentem, hogy a hitelezővel a kölcsönszerződést a fenti költségek és kockázatok teljes körű ismeretében kötöm meg.”

A felek az ingatlancélú kölcsönszerződést 2009. június 18-án kötötték meg. A releváns tartalma:

I.2. A jóváhagyott finanszírozási igény 3 500 000 forint, a kölcsön keretösszege 22 144,32 CHF, [...] mely tartalmazza [...] a folyósítási díj [...] után számított 10 % tartalékot is. A tartalék szerepe a hitelbírálat és a kölcsön tényleges folyósításának időpontja között bekövetkező, az adósra hátrányos (azaz a forint gyengüléséből, vagy a deviza erősödéséből eredő) [...] árfolyamváltozásból származó kockázat lefedése.

II.1.3. [...] a hitelező a kölcsön összegét a keretösszegnél meghatározott devizában [...] a folyósítás napján érvényes [...] árfolyamon tartja nyilván.

I.7. [...] A törlesztőrészlet havonta esedékes és megfizetése [...] forintban történik. A kölcsön első kamatperiódusra érvényes várható havi törlesztőrészlete 175,72 CHF. A kölcsön kamatperiódusaira érvényes törlesztőrészletek összegét és az árfolyamváltozások elkerülése érdekében a hitelező által javasolt többletbefizetést az Értesítő levél tartalmazza.

II.5.1. [...] A havi fizetési kötelezettség forint ellenértékét a hitelező a mindenkor hatályos Üzletszabályzata szerint képzett és hivatalosan közzétett törlesztési árfolyam alapján állapítja meg.

II.13.4. A hitelező fenntartja annak a jogát, hogy amennyiben az árfolyamok kedvezőtlen változása a megítélése szerint veszélyezteti az adós kölcsöntörlesztési képességét, a fennálló kölcsöntartozást visszavonhatatlanul forintra átváltsa.

A felperes a kölcsönt 2015. januárban piaci árfolyamon végtörlesztette. Az alperes a 2014. évi XL. törvény szerint felülvizsgált elszámolása alapján tisztességtelenül felszámított 9 874 forintot fizetett ki.

A felperes a keresetében kérte a szerződés érvénytelenségének megállapítását, hatályossá nyilvánítását és az alperes kötelezését 1 065 561 forint megfizetésére 2015. január 16-tól esedékes késedelmi kamatával. Az indokai szerint az árfolyamkockázatot rá telepítő szerződési feltétel tisztességtelen volt, a szerződés érvénytelenségét okozta.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felperest 127 000 forint perköltség és az államnak 111 900 forint illeték megfizetésére.

Az ítéletének az indokolásában rögzítette, hogy az érvénytelenségi keresetre a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) irányadó; a 209. § (1)-(2), a 209/A. § (2) bekezdés, a 685. § d) pont felhívásával megállapította, hogy a felperes fogyasztóként vette igénybe a kölcsönt.

A deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések árfolyamkockázata áthárításának tisztességtelenségéről szóló 2/2014. Polgári jogegységi (a továbbiakban: 2/2014. PJE) határozat 1. pontja és annak indokolása felhívásával rögzítette, hogy a kölcsönszerződés elolvasása és értelmezése esetén látható, hogy a szerződésben a kölcsönfelvevőt terhelő árfolyamkockázat is szerepel. Tartalmazta a kölcsön várható svájci frank összegét, a 2. pont a kölcsönösszeg meghatározásakor is utalt az árfolyamkockázatra, a hitelbírálattól a folyósításáig bekövetkező árfolyamváltozásból eredő kockázat lefedése céljából tartalékkal számolt. Az 1.3. pont többletbefizetésre utalt, a 13.4 pont alapján az alperes kedvezőtlen, az adós törlesztési képességét veszélyeztető árfolyamváltozás esetén a kölcsönt forintra válthatta.

Az alperes a kockázatteltérő nyilatkozatban tájékoztatta a felperest arról, hogy a deviza alapú kölcsön a forinthitelhez képest további költségeket és kockázatot jelenthet. Az átlagos fogyasztó számára érthetően, világosan, egyértelműen megfogalmazta a deviza alapú kölcsön lényegét (devizában nyilvántartott, de mind a bank részéről mind az adós részéről forintban teljesített), valamint az átváltási mechanizmusát. Külön kiemelte, hogy bár a forint alapú finanszírozáshoz képest a tájékoztatás időpontjában kedvezőbb feltételű a devizahitel, mivel a kamatlába és aktuális törlesztő részlete alacsonyabb, de az ügyfél számára több kockázattal is jár. Érthető köznyelven fogalmazta meg a törlesztőrészletváltozás mibenlétét, az árfolyamkockázatot.

Az alperes kockázatteltérő nyilatkozatba foglalt tájékoztatása az átlagos fogyasztó számára is világosan és egyértelműen tartalmazta azt, hogy ez a hitelkonstrukció a forint/svájci frank árfolyammozgásra tekintettel kockázattal jár, ha a forint árfolyama gyengül, úgy a törlesztőrészletek összege emelkedik. Egyértelmű az is, hogy az árfolyamkockázat az adósokat terheli. A nyilatkozat megfelelt a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 203. § (6) bekezdésben foglaltaknak.

Nem utaltak a szerződéses okiratok (kockázatteltérő nyilatkozat, kölcsönszerződés, Üsz.) arra, hogy az árfolyamkockázat viselésének felső vagy akár alsó határa lenne. Azok elolvasását követően az átlagos fogyasztó számára is egyértelmű, hogy az árfolyammozgásból adódó teljes kockázatot korlátozás nélkül az adós viselni.

A Hpt. 203. §-ban előírt, világos és érthető írásbeli tájékoztatást meghaladó, szóban teljesítendő kötelezettség, erre irányuló kérés nélkül az alperest nem terhelte. A felperes az előadása szerint úgy írta alá a kockázatteltérő nyilatkozatot, hogy azt nem olvasta el, ami a terhére esik (6/2013 PJE határozat indokolás, Ptk. 4. § (4) bekezdés).

Az elsőfokú bíróság a felperesnek a félrevezető írásbeli tájékoztatás mellett felhozott érvei ellenében hangsúlyozta azt, hogy a kockázatteltérő nyilatkozat kifejezetten felhívta a figyelmét arra, hogy a deviza alapú kölcsön a jellemzői alapján kockázatosabb, a törlesztőrészletei gyakrabban és nagyobb mértékben változhatnak a forintkölcsön törlesztőrészleteihez képest. Önmagában az, hogy a tájékoztatás tartalmazta azon lehetőséget is, hogy az árfolyam kedvezően is változhat, még nem rontja le a tájékoztatást, alappal nem feltételezhető, hogy az árfolyamkockázat nem valós, az a fogyasztóra nem lehet terhes. E körben a kockázatteltérő nyilatkozaton túl értékelte a kölcsönszerződés rendelkezéseit is: a 13.4. pont kifejezetten utal arra, hogy az árfolyamváltozás az adós törlesztési képességét is veszélyeztetheti, a 7. pont is a szerződésből eredő terhek növekedésére utal.

A felperes által hivatkozott „luxemburgi gyakorlat” szerint a szerződési feltételek átláthatóságának a 93/13 EKG Irányelvbe foglalt követelménye nem korlátozható kizárólag azok alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, e körben azt kell vizsgálni, hogy az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó nem csak felismerni képes-e az árfolyamkockázat fennállását, hanem képes-e értékelní is annak rá nézve - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit, és ennél fogva az általa felvett kölcsön teljes költségét (C-26/13 ítélet).

A szerződés rendelkezései, a kockázatfeltáró nyilatkozat alapján az „átlagos” fogyasztó felmérhette az árfolyamváltozás következtében a szerződésből eredő terhei akár lényeges, akár a teljesítőképességét is veszélyeztető növekedésének a lehetőségét és azt is, hogy azok viselésére egyedül köteles. A szerződés teljes tartamára sem az árfolyamok mozgása, sem a saját jövedelmi, vagyoni viszonyai alakulása nem becsülhető meg. Az adós ennek, valamint a kedvezőbb üzleti kamatmértéknek az összevetésével, mérlegelésével dönthetett arról, hogy a deviza alapú szerződéses konstrukciót vesz-e igénybe. Az, hogy a felperes a kölcsönszerződés, a kockázatfeltáró nyilatkozat elolvasása, az általa nem értett rendelkezések tisztázása nélkül kötött szerződést, a terhére esik.

A kockázatfeltáró nyilatkozatot csak az alperes készíthette el tájékoztatási kötelezettsége teljesítéseként. Abban a felperes megismerésre tett ténykijelentése nem szerződéses rendelkezés, ezért arra a hivatkozott 2/2011 PK vélemény és az EBH2011. 2141 szám alatt közzétett eseti döntés nem értelmezhető.

A felperes felhívás ellenére nem bizonyította, nem is állította (9. sorszámú jegyzőkönyv) azt, hogy a megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozat ellenére a szerződéskötés során az alperestől kapott olyan tájékoztatást, amely alapján alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége, vagy az bizonyos mértékben korlátozott (2/2014. PJE határozat).

Az árfolyamkockázat mértékét az alperesnek nem kellett megbecsülnie, a tájékoztatásnak kizárólag az árfolyamváltozás lehetőségére és arra kellett kiterjednie, hogy az a törlesztőrészletre milyen hatással bír (Hpt. 203. § (6) bekezdés, 6/2013 PJE határozat 1.). A felperes az előadása szerint a szerződéskötést megelőzően is tisztában volt az árfolyamkockázattal.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségét teljesítette, az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések nem minősülnek tisztességtelennek, a keresetet elutasította. A perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján határozott.

A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte a kereseti kérelme szerint. Az indokolása szerint a Civilisztikai Konzultációs testület 2016. szeptember 28-i állásfoglalásából következően az alperes köteles bizonyítani azt, hogy tájékoztatása kiterjedt arra is, hogy az árfolyamváltozás hatására a törlesztőrészlet akár a többszörösége emelkedhet, a futamidő alatt az árfolyamkockázat lehetősége valós, az árfolyamváltozás iránya és mértéke nem állapítható meg. Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az érdemben és az indokaiban egyaránt helyes elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

A fellebbezés nem alapos.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság keresetet elutasító érdemi döntésével egyetértett, a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát az okirat alapján pontosította, a jogi indokolását azonban teljes körben osztotta. Az elsőfokú ítélet jogi indokolásának a megismétlését szükségtelennek ítélte, azt kizárólag a fellebbezésben hivatkozottak értékelésével egészítette ki a következőkkel:

A fellebbezés a jogvita érdemét érintően semmilyen új tényt vagy körülményt nem tartalmazott. Lényegében azon alapult, hogy a szakmai vezetői bírói testület által megfogalmazott jogértelmezést olyannak tekintette, amely alkalmas saját, a per tárgyává tett szerződésben az árfolyamkockázat tisztességtelen áthárítására vonatkozó jogi álláspontjának az alátámasztására.

Az ítéletábra a felperes e vélekedését nem osztotta, a bírói testületi álláspont megegyezik az elsőfokú bíróságnak az ítéleti indokaiban megjelenített jogértelmezésével. Ennek oka az, hogy a testület - mint az a fellebbezésben citált részt megelőző szövegből kiderül - az idézett álláspontját a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján tartott Országos Értekezletének a II/A. napirendi pont alatt közzétett álláspontjára, az I/1. ponthoz fűzött indokolásra visszautalva és arra tekintettel fejtette ki. Annak tárgya pedig az elsőfokú bíróság ítélezése alapjául is szolgált 2/2014. PJE határozat 1. pontjának értelmezése volt. 2016. szeptember 28-án abban a kérdésben törekedtek többségi álláspontot kialakítani, hogy mi az a minimális tájékoztatás, amelyet az árfolyamkockázat tekintetében a fogyasztónak a szerződéskötéskor meg kell kapnia (IV. Az árfolyamkockázat tisztességtelen áthárítása 2.).

A Civilisztikai Kollégiumvezetők mind 2015. novemberben, mind 2016. szeptemberben a 2/2014. PJE határozat 1. pontját értelmezték.

A 2015. novemberi többségi álláspont szerint a tájékoztatásból ki kell tűnnie, hogy 1.) az árfolyamváltozás hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül (akár többszörösére is) megemelkedhet; 2.) az árfolyamváltozás iránya és mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa; 3.) a fenti árfolyamváltozás lehetősége valós, vagyis a hitel futamideje alatt is bekövetkezhet".

Erre tekintettel fogalmazódott meg 2016. szeptemberben a tisztességtelenség megállapíthatóságának az alapjaként az, hogy az átlagos fogyasztó a kapott tájékoztatás alapján nem láthatta át azt: reális lehetősége áll fenn annak, hogy az árfolyam változásának hatására az általa teljesítendő szolgáltatás mértéke a hitel futamideje alatt akár korlátlanul is megnövekedhet, vagyis úgy vállalta az ügylet jellegéből eredő árfolyamkockázatot, hogy nem volt tisztában annak valós tartalmával. Ha a fogyasztó az árfolyamkockázat valós tartalmáról nem kapott világos és érthető tájékoztatást, vagy olyan tartalmú tájékoztatást kapott, amelyből nem volt világos a kockázat korlátlansága és realitása, az árfolyamkockázat telepítse teljes egészében tisztességtelen, vagyis a fogyasztó - a 93/13/EGK Irányelv 6. cikkének 1. bekezdése alapján - egyáltalán nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére.

A perbeli esetben az árfolyamkockázat tisztességtelen áthárítása nem volt megállapítható. A felperes a jogszabály által előírt tájékoztatást megkapta. Az alperes a Hpt. 203. § (4) bekezdés alapján a vele kötendő, devizahitel nyújtására irányuló szerződés kapcsán a kockázatfeltáró nyilatkozatban feltárta a szerződéses ügyletben az adóst érintő kockázatot. A Hpt. 203. § (5) bekezdés a) pont szerint tartalmazta az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztőrészletre.

A fellebbezési érvekkel szemben az alperes tájékoztatása kiterjedt arra is, hogy *törlesztőrészlet ingadozása a kamat és az árfolyam változás irányának függvényében kedvezőtlenül is érintheti*, azaz a törlesztőrészlet együtt „mozog” az árfolyamváltozással. Ebből egyértelműen felismerhető volt az, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Az, hogy a futamidő alatt az árfolyamkockázat valós lehetőség, következik az azzal számoló szerződéses feltételekből. Az árfolyamváltozás iránya és mértéke pedig a feleken kívül álló tényezők függvénye, a szerződéses jogviszonyon belül arról tájékoztatás objektíve kizárt.

A fellebbezés indokaival szemben az ítéletábra utal a 2/2014. PJE határozat 1. pontjához III.1. pont alatt fűzött indokolásra, miszerint ha a fogyasztó a jogszabály által előírt tájékoztatást megkapta, a

kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírta, akkor azt - az ellenkező bizonyításáig - úgy kell értékelni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terhelő volta számára világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie. A pénzügyi intézménynek azt kell bizonyítania, hogy a fogyasztó tájékoztatása ilyen módon megtörtént. A nem megfelelő tájékoztatás tényét és azt, hogy ennek következtében a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése számára nem volt világos és érthető, a fogyasztónak kell bizonyítania.

A felperes a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírásával a kockázatok megértését is igazolta. Ha számára az árfolyamkockázat korlátlan viselésének szerződési rendelkezése mégsem volt világosan felismerhető, illetve érthető, az nem az alperesnek felróható okra vezethető vissza.

A felperes a szerződéskötés során a szerződés egyértelmű megfogalmazásai és a megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozat ellenére az alperestől nem kapott olyan tájékoztatást sem, amely alapján alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége. Az „átlagos” (általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő) fogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes úgy vállalta az ügylet jellegéből eredő árfolyamkockázatot, hogy annak valós tartalmával tisztában volt („*Kijelentem, hogy a fenti kockázatokat ... megértettem, .. a kölcsönszerződést ... teljes körű ismeretében kötöm meg.*”)

Az ítéletábra az elsőfokú bírósággal egyezően csak azt állapíthatta meg, hogy az árfolyamkockázat felperes általi viselése világos, érthető szerződési feltétel volt, a szerződésnek nincs nem megfelelő (téves, félreérthető, nem egyértelmű) tájékoztatással érintett rendelkezése. Ezért a vizsgált kikötés tisztességtelenségét a Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehetett megállapítani.

Az ítéletábra a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pont alapján tárgyaláson kívül hozott határozatával a Pp. 253. § (2) bekezdés és a 254. § (3) bekezdés második mondata alapján az első fokú ítéletet lényegében az indokai alapján hagyta helyben.

Az eredménytelenül fellebbező felperes viseli a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján a másodfokú eljárásban felmerült perköltséget is. Köteles megfizetni az alperesnek a jogi képvisletével felmerült, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pont és (5) bekezdés alapján, a 4/A. § (1) bekezdés szerint az általános forgalmi adó felszámításával megállapított ügyvédi munkadíjat, mint fellebbezési költséget. A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban tárgyú 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés alapján köteles megtéríteni az államnak az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 46. § (1) bekezdés szerint a 8 % fellebbezési illetéket.

Debrecen, 2017. július 4.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottilia s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -